

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
„ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА”

ПАХОМОВА Лідія Валеріївна

УДК 378.011.3-051:37.013.42:[004+001.895](043.3)

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ
ДО ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

13.00.05 – соціальна педагогіка
23 – соціальна робота

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Старобільськ – 2020

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Роботу виконано в Комунальному закладі „Харківська гуманітарно-педагогічна академія” Харківської обласної ради, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
Рассказова Ольга Ігорівна,
Комунальний заклад „Харківська гуманітарно-педагогічна академія” Харківської обласної ради, завідувач кафедри соціальної роботи.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Харченко Сергій Якович,
Державний заклад „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” (м. Старобільськ), завідувач кафедри соціальної педагогіки;

кандидат педагогічних наук, доцент
Василенко Ольга Миколаївна,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, доцент кафедри соціальної педагогіки та правового виховання.

Захист дисертації відбудеться 2 липня 2020 р. о 9.00 годині на виїзному засіданні спеціалізованої вченої ради Д 29.053.01 Державного закладу „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” (м. Старобільськ) за адресою: 93404, Луганська обл., м. Сєвєродонецьк, вул. Лисичанська, 1, конференц-зала.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Державного закладу „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” (м. Старобільськ) за адресою: 92703, м. Старобільськ, пл. Гоголя, 1.

Автореферат розіслано 1 червня 2020 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Н. І. Черв'якова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Актуальність проблеми підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності зумовлена активізацією процесів модернізації, зокрема диджиталізації системи освіти, яка відбувається на сучасному етапі й пов'язана з інформатизацією всіх сфер життя українського суспільства шляхом широкого впровадження інновацій.

У Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року (2019 р.) наголошено, що інноваційний розвиток є одним із найважливіших державних пріоритетів, реалізація якого потребує передусім посилення процесу формування інноваційної готовності майбутніх фахівців у закладах вищої освіти. У Законі України „Про освіту” (2017 р.) зазначено, що освіта має забезпечувати інноваційний, соціально-економічний і культурний розвиток суспільства. На необхідність побудови освітнього простору закладів загальної середньої освіти на інноваційних засадах указують інші законодавчі документи, зокрема Концепція Нової української школи (2017 р.), де викладено ідеологію інноваційних змін в освіті й проблематизовано необхідність підвищення рівня готовності до інновацій усієї системи освіти й, зокрема, педагогів – агентів змін.

Сьогодні інновації в освіті та вихованні вже не є ексклюзивом, інноваційною стає вся система освіти загалом, відповідно й професійна діяльність її фахівців, до кола яких належить працівник психологічної служби закладів загальної середньої освіти – соціальний педагог. Сучасні інноваційні освітні технології, зокрема технології тренінгу, менторингу, тьюторингу, коучингу, а також технології соціально-педагогічної роботи, із використанням ІКТ-засобів за умови їх грамотного застосування здатні забезпечити високу якість соціально-педагогічних послуг у сфері освіти, збагатити їхній спектр, задовольнити потреби різних категорій дітей у процесі їхньої соціалізації в системі освіти тощо.

Зважаючи на потребу системи освіти в новій генерації соціальних педагогів, здатних розробляти та впроваджувати в діяльність психологічної служби ЗЗСО інноваційні технології, оновлення потребує передусім процес професійної підготовки майбутніх фахівців, які невдовзі почнуть працювати в змінюваних умовах, надаючи новим категоріям здобувачів освіти інноваційні соціально-педагогічні послуги.

Питання формування професійної готовності майбутніх педагогічних та соціально-педагогічних кадрів до впровадження інновацій, зокрема інноваційних технологій, у професійну діяльність із дітьми і молоддю, а також використання інноваційних форм, методів, технологій освіти в підготовці майбутніх соціальних педагогів, викладачів, учителів, вихователів репрезентовано в працях таких науковців, як: К. Балаєва, В. Бедлінська, О. Бедлінський, К. Власенко, Н. Волкова, Г. Волошко, Н. Гойдош, Д. Данко, Л. Дітковська, В. Докучаєва, О. Караман, Н. Ковальова, М. Марій, О. Павлова, О. Платонова, С. Семеріков, К. Трофімук, Н. Черв'якова, А. Шерудило, О. Юденкова та ін.

Світовий досвід та тенденції застосування в Україні сучасних зарубіжних технологій діяльності та професійної підготовки працівників соціальної сфери, зокрема майбутніх соціальних педагогів, у контексті освітніх та соціальних інновацій розглядали О. Бойко, Н. Видишко, І. Гриник, М. Дужа-Задорожна, С. Кубіцький, А. Кулікова, Т. Логвиненко, В. Максимчук, І. Мельничук, О. Павлішак, В. Поліщук, О. Пришляк, С. Шпеник та ін.

Окремі аспекти впровадження інновацій у галузі соціально-педагогічної діяльності та соціальної роботи розкрито в працях Г. Кучер, О. Лісовця, В. Мірошніченко, О. Сватенкова, І. Ярмошук та ін.

У дисертаційних роботах останніх років репрезентовано інноваційні аспекти підготовки майбутніх соціальних педагогів до виконання сучасних професійних завдань: реалізації ідеї гендерної рівності й гендерного виховання учнів (С. Гришак, О. Остапчук); соціально-педагогічної роботи з родинами в СЖО (О. Белоліщева), сім'ями з дітьми під опікою (О. Водяна), дітьми-сиротами (Ю. Кахіані), дітьми та підлітками, які потребують профілактично-корекційного впливу (М. Волошенко, І. Гайдамашко, І. Галатир, Т. Гніда, О. Ключко, Р. Козубовський), дітьми з обмеженими можливостями здоров'я (О. Добровіцька, Ю. Колодійчук), неповнолітніми правопорушниками в службі пробації (В. Анголенко), дітьми, які перебувають у закладах соціального захисту (В. Леонova) тощо. Предметом сучасних розвідок стають питання формування готовності майбутніх соціальних педагогів до професійної комунікації в процесі педагогічних практик (К. Дмитренко), застосування в професійній діяльності інноваційних технологій, зокрема: комп'ютерних (Г. Алексєєва), інтерактивних (Л. Хоменко-Семенова), соціономічних (В. Сторож), здоров'язберезувальних (О. Василенко, А. Ведмедюк, Н. Тарасенко та ін.), дистанційного навчання (Ю. Овод) тощо.

Багатоаспектність досліджень науковців у контексті означеної проблеми не вирішує наявних *суперечностей* між: узятим державою курсом на забезпечення інноваційного характеру освіти та відсутністю цілісного підходу до формування інноваційної готовності майбутніх соціальних педагогів як важливих суб'єктів упровадження інновацій у закладах загальної середньої освіти; потребою у вдосконаленні процесу підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності та недостатнім рівнем розробленості цієї проблеми в теорії і практиці вищої професійної педагогічної освіти; усвідомленням переважною більшістю керівників, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів загальної середньої та вищої освіти гострої потреби в інноваційній соціально-педагогічній діяльності та нерозробленістю соціально-педагогічних умов підготовки майбутніх фахівців до використання інноваційних технологій у професійній діяльності.

Отже, актуальність зазначеної проблеми, її соціальна значущість, а також недостатня теоретична і практична розробленість зумовили вибір теми дисертаційної роботи – **„Підготовка майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності”**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано згідно з темою науково-дослідної роботи кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки Комунального закладу „Харківська гуманітарно-педагогічна академія” Харківської обласної ради „Розвиток соціальності різних категорій осіб в умовах трансформаційних змін в українському соціумі” (державний реєстраційний номер 01117U007461). Тему дисертації затверджено Вченою радою Комунального закладу „Харківська гуманітарно-педагогічна академія” Харківської обласної ради (протокол № 12 від 12.06.2013 р.) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 4 від 29.04.2014 р.).

Об'єкт дослідження – процес підготовки майбутніх соціальних педагогів у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – педагогічні умови підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що процес підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності набуде ефективності за таких педагогічних умов: подолання у студентів інноваційної інертності та забезпечення позитивної мотивації до використання інноваційних технологій шляхом залучення їх до участі в інноваційних формах позааудиторної діяльності; кластеризації змісту фахової підготовки майбутніх соціальних педагогів на засадах інноваційно-технологічного підходу; застосування інноваційно-комунікаційних технологій у процесі організації аудиторної, самостійної та квазіпрофесійної діяльності майбутніх соціальних педагогів.

Мета роботи – теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності.

Відповідно до предмета й мети сформульовано такі **завдання дослідження**:

1. На підставі аналізу наукової літератури розкрити ступінь дослідженості проблеми підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності.

2. Схарактеризувати сутність і види інноваційних технологій професійної діяльності соціального педагога.

3. Дослідити стан підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності з урахуванням критеріїв і показників сформованості інноваційно-технологічної готовності.

4. Теоретично обґрунтувати та розробити педагогічні умови підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності.

5. Експериментально перевірити ефективність педагогічних умов підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять: фундаментальні ідеї філософії освіти (В. Андрущенко, Б. Гершунський, В. Кремень, В. Курило, В. Огнев'юк, В. Савченко); наукові положення компетентнісного (В. Байденко, Е. Зеєр, І. Зимня, О. Пометун, М. Чобітько, С. Шехавцова), контекстного (А. Вербицький), особистісно зорієнтованого (Г. Балл, І. Бех, С. Подмазін, В. Сериков, І. Якіманська) підходів; загальнонаукові положення системного та технологічного підходів до аналізу соціально-педагогічних явищ і процесів (В. Докучаєва, О. Караман, С. Савченко, С. Сисоєва, С. Харченко); провідні наукові положення формування готовності до професійної діяльності (М. Васильєва, І. Гавриш, І. Дичківська, Н. Клокар, О. Кучерявий, Л. Петриненко, В. Сластьонін, О. Шафран, Г. Хмельницький); теоретичні засади розробки й застосування інноваційних технологій у професійній діяльності фахівців освітньої галузі (І. Богданова, Н. Волкова, Л. Даниленко, І. Дичківська, М. Кларін, А. Нісімчук, О. Пехота, Л. Подимова, Г. Пономарьова, Г. Селевко, В. Сластьонін, А. Хуторський), зокрема ІКТ в освітній діяльності закладів вищої освіти (К. Власенко, О. Меньяйленко, Л. Панченко, С. Семеріков, Н. Хміль); положення про кластеризацію як один із підходів структурування інформації (Н. Любченко, О. Маслак, О. Повстин, Ю. Федотова, Є. Чернишова); концептуальні засади розвитку соціально-педагогічного знання в умовах інформаційного суспільства, використання засобів ІКТ у підготовці фахівців соціальної сфери (А. Конончук, Є. Макогон, Н. Максимовська, А. Рижанова, О. Сологуб, А. Тадаєва, Н. Хміль); наукові ідеї підготовки майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників до інноваційної діяльності (Т. Алексеєнко, О. Безпалько, Р. Вайнола, О. Василенко, К. Віщукаєва, С. Гришак, І. Зверєва, О. Куторжевська, І. Мельничук, Л. Міщик, С. Омельченко, Ю. Овод, Г. Першко, О. Рассказова, І. Савельчук, І. Фірсова, А. Фурман, Л. Хоменко-Семенова та ін.); теоретичний та практичний доробок щодо організації різних видів роботи соціального педагога у складі психологічної служби ЗЗСО (Т. Гніда, Є. Пліско, О. Пожидаєва).

Для розв'язання завдань дисертації, досягнення мети та перевірки висунутої гіпотези використано такі **методи дослідження**: *теоретичні* – аналіз, порівняння, узагальнення ключових положень наукової та науково-методичної літератури для розкриття сучасного стану розробки проблеми підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання ІТТД, визначення сутності основних понять дослідження; теоретичне узагальнення, систематизація, класифікація для розкриття сутності та видів інноваційних технологій професійної діяльності соціального педагога, обґрунтування та розробки педагогічних умов підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності; *емпіричні* – спостереження, анкетування, бесіда, опитування, тестування, експертне оцінювання з метою діагностики вихідного рівня сформованості інноваційно-технологічної готовності майбутніх соціальних педагогів; педагогічний експеримент для перевірки ефективності педагогічних умов підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання ІТТД; *методи*

математичної статистики – критерій Пірсона для зіставлення експериментальної та контрольної груп на початку експерименту та t-критерій Стюдента для виявлення статистичної значущості отриманих результатів.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальну роботу виконано в Комунальному закладі „Харківська гуманітарно-педагогічна академія” Харківської обласної ради, Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, ДВНЗ „Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника” та Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка. У дослідженні взяли участь 408 студентів – майбутніх соціальних педагогів: 202 особи експериментальної групи (ЕГ) та 206 – контрольної групи (КГ), а також 43 науково-педагогічних і педагогічних працівники, 11 співробітників психологічної служби закладів освіти.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що: *вперше* визначено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності (подолання у студентів інноваційної інертності та забезпечення позитивної мотивації до використання інноваційних технологій шляхом залучення їх до участі в інноваційних формах позааудиторної діяльності; кластеризації змісту фахової підготовки майбутніх соціальних педагогів на засадах інноваційно-технологічного підходу; застосування інноваційно-комунікаційних технологій у процесі організації аудиторної, самостійної та квазіпрофесійної діяльності майбутніх соціальних педагогів); визначено сутність, структуру, критерії, показники та рівні сформованості інноваційно-технологічної готовності майбутніх соціальних педагогів як результату їхньої професійної підготовки до використання ІТПД; *уточнено* понятійно-термінологічний апарат дослідження, зокрема поняття „інновація” в соціально-педагогічному контексті, „інноваційні технології соціально-педагогічної діяльності”, „професійна підготовка майбутніх соціальних педагогів використання інноваційних технологій у професійній діяльності”; *удосконалено* зміст, форми та методи організації аудиторної й позааудиторної діяльності в процесі професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів; навчально-методичне забезпечення процесу професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання ІТПД; діагностичний інструментарій вимірювання інноваційно-технологічної готовності майбутніх соціальних педагогів; *подальшого розвитку* набули наукові уявлення про шляхи вдосконалення професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів у контексті ідей педагогічної інноватики; сутність і види інноваційних технологій соціально-педагогічної діяльності відповідно до функцій соціального педагога в закладах загальної середньої освіти.

Практичне значення дослідження полягає в розробці та реалізації: методичного забезпечення процесу професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання ІТПД; програмних та інформаційно-методичних матеріалів для викладачів закладів вищої освіти, соціальних педагогів-практиків,

представників громадськості щодо використання інноваційних форм і методів соціально-педагогічної роботи; програмно-методичних матеріалів із дисциплін „Інноваційні технології соціально-педагогічної діяльності”, „Комунікаційно-інформаційні технології та інноваційні методики в роботі фахівців соціальної сфери”, „Інноваційні моделі надання соціальних і освітніх послуг” для майбутніх соціальних педагогів; програми та методичних рекомендацій організації професійно-педагогічної практики майбутніх соціальних педагогів у ЗЗСО.

Результати дисертаційної роботи можуть бути **використані** в освітній діяльності ЗВО для подальшого вдосконалення теорії і практики підготовки фахівців спеціальності 231 Соціальна робота, зокрема для організації самостійної, індивідуальної, позааудиторної роботи, самоосвітньої діяльності студентів; при розробці програм навчальних дисциплін і педагогічних практик для здобувачів вищої освіти; під час підготовки рекомендацій фахівцям, які безпосередньо здійснюють соціально-педагогічну діяльність: працівникам психологічної служби закладів загальної середньої освіти, фахівцям обласних і районних соціальних служб; у системі підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників ЗВО, соціальних педагогів-практиків.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Комунального закладу „Харківська гуманітарно-педагогічна академія” Харківської обласної ради (довідка № 01-13/64 від 24.01.2019 р.), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка № 91/01 від 24.01.2019 р.), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 531/1 від 05.02.2019 р.), Державного вищого навчального закладу „Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника” (м. Івано-Франківськ) (довідка № 01-23/56 від 22.04.2019 р.).

Особистий внесок здобувача в роботах, опублікованих у співавторстві, полягає в розкритті: основних напрямів наукової розробки й упровадження інноваційних форм, методів і технологій у практику роботи із вразливими верствами населення, організації соціального виховання представників різних соціальних груп і підготовки майбутнього фахівця соціальної сфери до виконання професійних функцій [2]; сутності й переваг використання в професійній підготовці фахівця освітніх технологій тренінгу, тьюторингу, менторингу, коучингу [4]; змісту підготовки соціальних педагогів до використання інноваційних методів у соціальному вихованні дітей із числа внутрішньо переміщених осіб [5]; основних видів інноваційних технологій та методик формування здоров'язберезувальної поведінки дошкільників [10]; специфіки флешмобу як інноваційного методу формування здорового способу життя дітей та молоді [13]; процесу впровадження інноваційної форми освіти професійної молоді – Гендерного відкритого університету [14].

Апробація результатів дослідження здійснювалася під час обговорення на конференціях різного рівня: *Міжнародних* – „Інноваційні наукові дослідження у сфері педагогічних та психологічних наук” (Київ, 2019), „Гендер. Екологія.

Здоров'я" (Харків, 2019), „Партнерська взаємодія у системі інститутів соціальної сфери" (Ніжин, 2016), „Формирование профессиональной компетентности социальных педагогов и социальных работников: проблемы, тенденции, перспективы" (Мозир, 2016), „Проблеми та перспективи розвитку педагогіки та психології у сучасному суспільстві" (Київ, 2013); „Педагогіка та психологія: актуальні питання взаємодії науки та практики" (Харків, 2013); „Педагогіка і психологія: перспективні та пріоритетні напрями досліджень" (Львів, 2013); *Всеукраїнських* – „Проектування індивідуальної освітньої траєкторії професійного розвитку педагога" (Біла Церква, 2019), „Психолого-педагогічні та соціальні аспекти вдосконалення якості освіти" (Харків, 2018), „Психолого-педагогічні та соціальні аспекти вдосконалення якості освіти" (Харків, 2018), „Теоретичні, методичні і практичні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи" (Івано-Франківськ, 2016), „Сучасні проблеми гуманітаризації професійної підготовки майбутніх педагогів" (Умань, 2015); *регіональній* – „Формування ефективного освітнього середовища у контексті сучасних викликів реформування системи освіти України" (Харків, 2019); *науково-практичних семінарах* – „Забезпечення особливих освітніх потреб дитини в умовах модернізації навчального середовища" (Харків, 2019), „Концептуалізація соціально-педагогічної діяльності та соціальної роботи в Україні як умова євроінтеграції" (Харків, 2017), у *вебінарах і тренінгах* відповідної тематики.

Основні результати дисертаційної роботи обговорювалися та отримали позитивну оцінку на засіданнях кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки Комунального закладу „Харківська гуманітарно-педагогічна академія" Харківської обласної ради (2013 – 2019).

Публікації. Основні положення та результати дослідження висвітлено в 15 публікаціях (9 – одноосібні), з них 4 статті в наукових фахових виданнях України (зокрема 3 – у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз), одна – у зарубіжному періодичному виданні.

Структура й обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (398 найменувань, з них 5 – іноземною мовою). Робота містить 7 додатків на 52 сторінках, 20 таблиць та 14 рисунків. Загальний обсяг дисертації становить 315 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність аналізованої проблеми, її зв'язок із науковими програмами й темами; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів; представлено експериментальну базу; наведено дані про апробацію результатів дисертаційної праці.

У першому розділі – „**Теоретичні засади підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності**"

– питання підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання ІТПД проаналізовано як наукову проблему; розкрито сутність, види та класифікацію ІТПД соціального педагога; схарактеризовано стан інноваційно-технологічної готовності майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності.

Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчив, що проблема підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності має комплексний, багатовекторний характер і розглядається за кількома *науковими напрямками*: педагогічна інноватика як теоретичне підґрунтя модернізації професійної діяльності соціального педагога в сучасних умовах та розробки концепції її технологічного забезпечення (І. Дичківська, М. Євтух, Г. Кравченко, А. Найн, А. Нісімчук, П. Підкасистий, І. Підласий, О. Попова, Г. Селевко, В. Сластьонін, А. Хуторський та ін.); професійна підготовка майбутніх соціальних педагогів як суб'єктів інноваційної діяльності (К. Балаєва, Н. Гойдош, З. Дробінська, Н. Ковальова, Т. Люріна, Л. Машкіна, К. Трофімук, О. Шароватова, А. Шерудило, О. Юденкова та ін.); дослідження технологій, форм, методів та засобів навчання майбутніх фахівців – соціальних педагогів – як об'єкта інноваційної освітньої діяльності в закладах вищої освіти (І. Богданова, Н. Гітун, С. Іщук, І. Мельничук, О. Керик, Ю. Олефір, О. Опанасенко, Н. Пихтіна, Л. Полторац, В. Топольський, С. Фурдуй та ін.).

З'ясовано, що, незважаючи на ґрунтовну розробку теоретико-методологічних засад порушеної проблеми й очевидний інтерес сучасних дослідників до можливостей застосування здобутків педагогічної інноватики в соціально-педагогічній діяльності та підготовці майбутніх соціальних педагогів, бракує узагальнювальних наукових досліджень зазначеної проблеми.

На основі дефініційного аналізу ключових понять дослідження встановлено, що *інновація* в соціально-педагогічній діяльності має полісемантичний характер і визначається як підхід, засіб, інструмент, який забезпечує цілеспрямовану якісну зміну професійних відносин у системі „соціальний педагог – споживачі освітніх послуг – освітні стейкхолдери” в контексті актуалізації та спрямування інноваційного потенціалу освітнього середовища ЗЗСО на формування в учнівства соціальної довіри й відповідальності, відкритості до інновацій, здатності до колаборації, креативності, навчання впродовж життя, активної громадянської позиції.

Узагальнення теоретичного доробку дослідників (О. Василенко, А. Конончук, Н. Краснова, О. Лісовець, І. Мельничук, Г. Першко, І. Савельчук та ін.) дало підстави для визначення поняття *інноваційних технологій соціально-педагогічної діяльності* як нестандартних форм, методів, способів організації соціально-педагогічної роботи з різними категоріями клієнтів та алгоритму їх реалізації, що забезпечує інноваційний процес соціального виховання й розвитку особистості з урахуванням конкретних умов і провідних завдань безпосередньо на місці професійної діяльності.

Зважаючи на складність досліджуваного феномену, його багатоаспектність,

класифікація інноваційних технологій у професійній діяльності соціальних педагогів потребувала врахування низки чинників, провідним серед яких є *функції* (діагностично-прогностичні, організаційно-методичні, корекційно-розвивальні, консультативні, просвітницько-профілактичні, соціально захисні), що визначені на основі кваліфікаційних вимог до соціального педагога як до сучасного фахівця, Положення про психологічну службу ЗЗСО, у складі якої він працює, та його посадових обов'язків. При цьому було взято до уваги також номенклатуру інноваційних технологій, розмаїття методів, засобів, інформаційних ресурсів, поширення яких у роботі соціального педагога останнім часом зумовлене інформаційно-технологічним прогресом, а також передовий педагогічний досвід їхнього використання в освітній практиці.

З урахуванням зазначеного виокремлено групи інноваційних технологій у професійній діяльності соціальних педагогів та інноваційних ресурсів їхньої практичної реалізації.

Для реалізації *діагностично-прогностичної* функції соціального педагога доцільними є такі інноваційні ресурси: Plikers, використання якого забезпечує соціально-педагогічну діагностику, оперативне оцінювання й отримання діагностичного результату за допомогою згенерованих QR-кодів; ZipGrade, Online Test Pad, застосування яких гарантує надійність діагностичних процедур і соціальних прогнозів у роботі фахівців психологічної служби ЗЗСО.

Інноваційними лайфхаками для оптимізації *організаційно-методичної* функції соціального педагога є гугл-календарі, інтерактивні „планувальники”, методики створення „дорожніх карт”, „карт цілей”, онлайн-технології створення „чек-листів” (програма Canva) тощо.

Забезпечення *корекційно-розвивальної* функції соціального педагога досягається використанням інноваційного технологічного інструментарію соціально-педагогічної корекції, зокрема корекційно-розвивальної програми формування стійкості до стресу в дітей дошкільного віку та школярів „Безпечний простір”, онлайн-консультацій та розвивальних інтернет-ресурсів для учнівства (Асоціація інноваційної та цифрової освіти, Академія навичок (Skills Academy).

Консультативна функція соціального педагога реалізується завдяки програмі створення QR-кодів, картотеки візиток організацій-партнерів, ресурсів для створення віртуальних консультативних груп взаємопідтримки на основі методу „рівний – рівному” тощо.

Реалізація *просвітницько-профілактичної* та *соціально захисної* функції, що передбачає інформаційну роботу з великою кількістю осіб – представників різних соціальних груп, потребує низки інноваційних технологій, серед яких сучасні сервіси для створення інфографіки та схем для презентацій, графіків і карт для створення інтерактивної інфографіки (Vizualize, Google Developers, Easel.ly, Piktochart, Infogr.am); платформи для створення і публікації інфографіки, ресурсні сервіси з можливістю додавання на сторонні вебресурси (Visual.ly, Venngage, Dipity).

Для здійснення *просвітницько-профілактичної і соціально захисної* функцій доречним є українізований, потужний і простий у використанні онлайн-інструмент Canva Infographic Maker, який підходить для створення дизайну медійних продуктів, зокрема брошур, презентацій тощо.

У наукових працях дослідників проблеми професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів (І. Богданова, Л. Боднар, І. Ковчина та ін.), зокрема до інноваційної діяльності (В. Березан, І. Мельничук, Г. Першко, І. Савельчук та ін.), наголошено, що нові соціокультурні вимоги детермінують необхідність удосконалення підготовки майбутніх соціальних педагогів до практичного застосування зазначених вище інноваційних технологій, засобів, ресурсів, до використання нових можливостей інформаційного суспільства.

Виходячи з викладеного, *підготовку майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності* розглядаємо як невід’ємний від загальної професійної підготовки фахівця процес набуття студентами – майбутніми соціальними педагогами – *інноваційно-технологічної готовності* як сукупності професійних компетентностей, які забезпечують вирішення в межах визначених професійних функцій специфічних, часто нових за своєю соціальною та психолого-педагогічною природою проблем і викликів соціального виховання учнівства в освітньому середовищі, що постійно оновлюється.

За результатами аналізу робіт, присвячених проблемам компетентнісного підходу (І. Зимня, О. Пометун, А. Хуторський та ін.), питанням формування професійної готовності фахівців (М. Васильєва, К. Волкова, І. Зязюн, С. Сисоєва та ін.), зокрема соціальних педагогів (В. Анголенко, О. Василенко, К. Дмитренко та ін.), доведено, що результатом такої підготовки є сформована *інноваційно-технологічна готовність* майбутнього соціального педагога, яка є системним особистісним утворенням, що ґрунтується на певній інноваційній світоглядній позиції, має складну структуру й складається із сукупності інноваційних компетентностей, що об’єднано нами в такі групи: мотиваційно-аксіологічні, технологічні, креативно-діяльнісні.

Реалізація діагностичних процедур дослідження підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності потребувала розробки відповідних *критеріїв та показників*. Такими визначено: *мотиваційно-аксіологічний* (ціннісні установки, ставлення до майбутньої соціально-педагогічної діяльності як до простору освітніх інновацій, потреба в самовихованні власної інноваційної готовності); *технологічно-компетентнісний* (базові знання з технологічних основ педагогічної інноватики, інноваційних форм і методів професійної діяльності, уміння проєктувати інноваційні засоби для вирішення типових професійних завдань); *креативно-діяльнісний* (уміння та навички використання інноваційних технологій, озброєність інноваційними засобами, прийомами, технологіями професійної діяльності, уміння адаптувати інноваційний досвід та використовувати новітні ІКТ для здійснення професійних функцій соціального педагога). Відповідно встановлено та здійснено

змістовне наповнення *рівнів* сформованості інноваційно-технологічної готовності майбутнього соціального педагога до використання інноваційних технологій у професійній діяльності: емпірично-емоційний, інформовано-усвідомлений, діяльнісно-творчий.

Застосування комплексу діагностичних методів (методики самооцінки професійно-педагогічної мотивації М. Фетискіна, тест-питальник «Потреба у досягненні мети» Ю. Орлова, методика діагностики особистості щодо мотивації до успіху Т. Елерса; опитування за допомогою Google-форм, спостереження, бесіда, метод експертних оцінок; авторські тестові завдання й картки оцінювання складників інноваційної готовності з використанням технологій Plikers та ZipGrade тощо) на констатувальному етапі дослідження дало підстави зробити висновок про недостатній рівень сформованості інноваційно-технологічної готовності майбутніх соціальних педагогів до використання ІТПД. Результати засвідчили переважно емпірично-емоційний та інформовано-усвідомлений рівні досліджуваної характеристики, що виявилось в слабкій спрямованості на використання інноваційних технологій у професійній діяльності, фактичній відсутності мотивації до оволодіння інноваційними технологіями, індиферентному ставленні до оволодіння новими знаннями, зокрема про інноваційні технології. Майбутніх фахівців, інноваційна готовність до використання ІТПД яких відповідала б діяльнісно-творчому рівню і в контрольній групі (КГ), і в експериментальній групі (ЕГ), виявилось дуже мало (10,9%).

У другому розділі – **„Обґрунтування та експериментальна перевірка педагогічних умов підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності”** – теоретично обґрунтовано та розроблено педагогічні умови підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності; схарактеризовано процес упровадження розроблених педагогічних умов в освітній процес ЗЗСО та експериментально перевірено їхню результативність.

З урахуванням сукупності методологічних підходів (компетентнісного, контекстного, технологічного, особистісно зорієнтованого), соціально-педагогічних положень теорії соціалізації особистості, ключових ідей педагогічної інноватики, концепції підготовки майбутніх фахівців напряму 231 Соціальна робота теоретично обґрунтовано *педагогічні умови* підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності, а саме: подолання у студентів інноваційної інертності та забезпечення позитивної мотивації до використання інноваційних технологій шляхом залучення їх до участі в інноваційних формах позааудиторної діяльності; кластеризації змісту фахової підготовки майбутніх соціальних педагогів на засадах інноваційно-технологічного підходу; застосування інноваційно-комунікаційних технологій у процесі організації аудиторної, самостійної та квазіпрофесійної діяльності майбутніх соціальних педагогів.

Реалізація *першої педагогічної умови* – подолання у студентів інноваційної

інертності та забезпечення позитивної мотивації до використання інноваційних технологій шляхом залучення їх до участі в інноваційних формах позааудиторної діяльності – полягала у включенні студентів – майбутніх соціальних педагогів у роботу професійно-пошукового гуртка „КРОК”, проведенні інноваційних заходів під час позааудиторної роботи, заохоченні участі студентів у науково-практичних конференціях різного рівня, семінарах, тренінгах, круглих столах, майстер-класах, присвячених проблемам інноватики в соціально-педагогічній діяльності та соціальній роботі, навчально-демонстраційних сесіях, зустрічах із провідними фахівцями галузі для поширення інноваційного досвіду.

У ході формувального експерименту разом із науково-педагогічними співробітниками Комунального закладу „Харківська гуманітарно-педагогічна академія” Харківської обласної ради в руслі реалізації завдань створеного при академії за підтримки Уряду Німеччини Інформаційно-соціального центру „Гроно” для роботи з вразливими верствами населення було організовано заходи з використанням інноваційних технологій – тренінгу, тьюторингу, меторингу, коучингу, соціально-педагогічного проектування тощо. Зокрема такі, як: культурно-просвітницький коворкінг „Специфіка роботи фахівців у сфері обслуговування клієнтів з ВІЛ/СНІД” із залученням фахівців Всеукраїнської благодійної організації „Всеукраїнська мережа людей, які живуть з ВІЛ/СНІД”, майстер-клас „Доторкнись до казки” з виготовлення тактильних книг для незрячих дітей за участі фахівців Харківського центру реабілітації молодих інвалідів і членів їхніх сімей „Право вибору”, форум-театр „Ні насильству!”, семінари-практикуми „Інноваційні технології професійної взаємодії соціального педагога з важковиховуваними підлітками”, „Шляхи протидії кіберагресії як чинника деструктивного впливу на психічне здоров’я молоді”, інтерактивне заняття „Реалізація недискримінаційного підходу в підготовці майбутніх фахівців”, методичний семінар „Соціальні та гендерні аспекти проблеми насильства в українській сім’ї: інноваційний підхід в соціальній роботі” тощо. Було організовано серію вебінарів для майбутніх фахівців та освітян-практиків з питань упровадження інклюзивної освіти у ЗЗСО тощо.

Експериментальній верифікації *другої педагогічної умови* – кластеризація змісту фахової підготовки майбутніх соціальних педагогів на засадах інноваційно-технологічного підходу – передувала розробка цілісного інформаційного кластеру: комплексу авторських програм дисциплін вибіркової частини навчальних планів („Інноваційні технології соціально-педагогічної діяльності”, „Комунікаційно-інформаційні технології та інноваційні методики в роботі фахівців соціальної сфери” та „Інноваційні моделі надання соціальних і освітніх послуг”), цілісного блоку методичного забезпечення цих спецкурсів, а також методичних рекомендацій для вдосконалення організації педагогічної практики в закладах освіти на засадах квазіпрофесійного підходу. Реалізації педагогічної умови сприяло впровадження в освітній процес зазначених спецкурсів та рекомендацій, що дозволило створити посиленій інформаційний інноваційно-технологічний

мейнстримінг у підготовці майбутніх фахівців.

Створення інформаційно-змістового кластеру з підготовки студентів до використання інноваційних технологій в освітній діяльності відбувалося паралельно із формуванням професійного кластеру „науково-педагогічні і педагогічні працівники – споживачі освітніх послуг – освітні стейкхолдери”, до якого входили викладачі – розробники інноваційного технологічного забезпечення освітнього процесу, студенти, випускники, соціальні педагоги-практики, адміністрація ЗЗСО, майбутні вступники. На базах практики було вперше апробовано інноваційний інструмент діагностики якості недискримінаційного освітнього середовища „Гендерний аудит”. Проводилися круглі столи, присвячені обговоренню кластерного підходу в соціальній роботі, за участі фахівців ХМЦСССДМ „Довіра”, Музею жіночої та гендерної історії, Асоціації багатодітних сімей „АММА”, Центру денного перебування „Компас” Харківського міського благодійного фонду „Благо” (м. Харків), Харківського обласного центру профілактики і боротьби зі СНІДом, Всеукраїнської благодійної організації „Всеукраїнська мережа людей, які живуть з ВІЛ/СНІД”, Центру реабілітації молодих інвалідів та членів їхніх сімей „Право вибору” (м. Харків) та ін.

З метою забезпечення процесу інноваційної просвіти працівників соціальної сфери, освітян, студентської молоді, популяризації ідей рівності, недискримінації, інноваційного розвитку суспільства, озброєння майбутніх соціальних працівників інноваційними інструментами професійної діяльності силами викладачів академії та студентів у співпраці з Центром гендерної культури (м. Харків) на основі кластерного підходу було створено постійно діючий інноваційний майданчик неформальної неперервної освіти – Гендерний відкритий університет.

Реалізація *третьої педагогічної умови* – застосування інноваційно-комунікаційних технологій у процесі організації аудиторної, самостійної та квазіпрофесійної діяльності майбутніх соціальних педагогів – була спрямована на формування відповідних логічно-мнемічних ланцюгів під час відтворення реальних професійних ситуацій майбутньої професійної діяльності за допомогою інтерактивних вправ, імітаційних ігор, проєктивних методик, освітніх онлайн-інструментів, онлайн-засобів візуалізації, методів перформансної комунікації та медіадидактики. Відповідно, студентам задавалися контури майбутньої професійної діяльності й водночас формувалися вміння знаходити й використовувати нестандартні способи вирішення складних професійних завдань.

При цьому майбутні фахівці засвоювали й апробували на практиці інноваційні технології тайм-менеджменту (методи „Pomodoro”, „АБВГД” тощо); засоби медіаосвіти та інформаційно-комунікаційні технології (сервіси для створення QR-кодів; конструктор тестів і опитувань; додатки для створення вікторин, кросвордів і флешкарток; генератори ребусів і практичних завдань); технології візуалізації ідей (сервіси для побудови хмари слів; онлайн-інструменти створення коміксів, піктограм, GIF-анімації, відеороликів, інфографіки, навчальних інтерактивних плакатів, ментальних карт тощо); нестандартні методи організації

комунікаційної взаємодії (сторителінг; фанфікшен; RAFT; фішбоун; ПОПС-формула; стратегія „Ромашка Блума”); інноваційні способи організації проектної діяльності (Kanban, Trello-дошка, Scrum-дошка) тощо. У процесі професійної підготовки студентів залучали до самостійної роботи з підвищення фахового рівня володіння інноваційними технологіями на інформаційних ресурсних платформах, що працюють у режимі онлайн: „Prometheus”, „EdEra”, „Всеосвіта”, „Крона” тощо.

На завершальному етапі експериментальної роботи за результатами контрольного дослідження проведено порівняльний аналіз даних констатувального та формувального етапів, проаналізовано якість підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності. Загальну динаміку рівнів сформованості інноваційно-технологічної готовності майбутніх соціальних педагогів за окресленими критеріями представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Рівні сформованості інноваційно-технологічної готовності майбутніх соціальних педагогів у ЕГ та КГ за даними вхідного та кінцевого зрізів (у %)

Критерії	Етапи експерименту	Рівні					
		Діяльнісно-творчий		Інформовано-усвідомлений		Емпірично-емоційний	
		ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ
Мотиваційно-аксіологічний	констат.	12,4	12,3	39,1	39,3	48,5	48,4
	контр.	23,9	14,1	51,8	42,1	24,3	43,8
Технологічно-компетентнісний	констат.	10,6	10,4	34,6	38,3	54,8	51,3
	контр.	22,6	11,5	48,5	42,2	28,9	46,3
Креативно-діяльнісний	констат.	9,7	11,0	37,3	38,8	53,0	50,2
	контр.	22,1	12,5	51,8	42,7	26,1	44,8

Узагальнення результатів аналізу стану підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності засвідчило, що за всіма визначеними критеріями в ЕГ відбулися суттєві зміни – кількість студентів, які перебували на емпірично-емоційному рівні, зменшилася на 25,7 %, порівняно з КГ, де позитивний приріст на емпірично-емоційному рівні склав 5 %; приріст за показниками діялісно-творчого рівня підготовки майбутніх соціальних педагогів склав в ЕГ 12 % порівняно з 1,5 % КГ. Для підтвердження гіпотези дослідження за допомогою коефіцієнта Стьюдента статистично доведено два факти: КГ та ЕГ за своїми показниками достовірно відрізняються; зміни, зафіксовані в ЕГ наприкінці формувального етапу експерименту, є статистично значущими порівняно з констатувальним етапом.

Проведене теоретичне дослідження, аналіз практичного досвіду впровадження розроблених педагогічних умов дозволили сформулювати пропозиції рекомендаційного характеру щодо покращення результативності підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення й наукове розв'язання актуальної проблеми підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності, що полягає в обґрунтуванні, змістовній розробці та експериментальній перевірці ефективності відповідних педагогічних умов.

1. Аналіз соціологічної, психолого-педагогічної та соціально-педагогічної літератури засвідчив, що проблема підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності має міждисциплінарний характер і представлена у науковому дискурсі низкою актуальних напрямів її дослідження: педагогічна інноватика як важлива умова сучасної професійної діяльності соціального педагога; проблема підготовки майбутніх соціальних педагогів як суб'єктів інноваційної діяльності; дослідження майбутніх фахівців – соціальних педагогів як об'єкту інноваційної освітньої діяльності у закладах вищої освіти

2. Вивчення та узагальнення численних науково-педагогічних джерел дало підстави визначити поняття інноваційних технологій соціально-педагогічної діяльності, під якими розуміються нестандартні форми, методи, способи організації соціально-педагогічної роботи з різними категоріями клієнтів, алгоритми та ресурси їх реалізації, що забезпечують інноваційний процес соціального виховання і розвитку особистості у закладах загальної середньої освіти.

Установлено, що види інноваційних технологій у професійній діяльності майбутніх соціальних педагогів співвідносяться з функціями професійної діяльності цього фахівця, які він виконує у складі психологічної служби ЗЗСО, і у відповідності з якими доступні інноваційні технологічні ресурси розподілено на такі групи: діагностично-прогностичні, організаційно-методичні, корекційно-розвивальні, консультативні, просвітницько-профілактичні, соціально захисні.

3. З урахуванням теоретичних аспектів проблеми дослідження уточнено та конкретизовано ключове поняття дисертаційної роботи – *підготовка майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності, що розглядається як про процес набуття майбутніми фахівцями інноваційно-технологічної готовності – сукупності професійних компетентностей, які забезпечують вирішення у межах визначених професійних функцій специфічних, часто нових за своєю соціальною та психолого-педагогічною природою проблем і викликів соціального виховання учнівства в освітньому середовищі, що постійно оновлюється; набуття інноваційного сприйняття об'єкта діяльності, суб'єктності і творчого підходу у вирішенні професійних завдань, здатності побачити елементи нового у відносно сталому та запропонувати принципово нове вирішення проблеми соціального виховання особистості.*

Доведено, що структура інноваційно-технологічної готовності майбутнього соціального педагога складається із сукупності інноваційних компетентностей, що органічно інтегруються у мейнстрімінгу досліджуваного виду професійної

підготовки майбутніх фахівців в освітній процес закладів вищої професійної освіти і поєднуються у такі групи: мотиваційно-аксіологічні, технологічні, креативно-діяльнісні компетентності.

Згідно результатів аналізу сучасного стану підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності у закладах вищої освіти, що здійснювався за розробленими критеріями і показникам, встановлено, що рівень такої підготовки майбутніх соціальних педагогів за кожним визначеним критерієм є недостатнім й переважно емпірично-емоційним, що характеризується слабким виявленням професійної спрямованості студентів на використання інноваційних технологій у професійній діяльності, відсутністю мотивації до оволодіння інноваційними технологіями.

4. Теоретично обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності: подолання у студентів інноваційної інертності та забезпечення позитивної мотивації до використання інноваційних технологій шляхом залучення їх до участі в інноваційних формах позааудиторної діяльності; кластеризації змісту фахової підготовки майбутніх соціальних педагогів на засадах інноваційно-технологічного підходу; застосування інноваційно-комунікаційних технологій в процесі організації аудиторної, самостійної та квазіпрофесійної діяльності майбутніх соціальних педагогів.

5. Верифікація розроблених умов здійснювалася шляхом реалізації мотивувальних інноваційних соціально-педагогічних заходів з використанням інноваційних технологій тренінгу, тьюторингу, меторингу, коучингу, соціально-педагогічного проектування, заохоченні участі студентів у семінарах, тренінгах, круглих столах, майстер-класах, організації індивідуального соціально-педагогічного онлайн-консультування, надання мотиваційної підтримки; розробки і впровадження цілісного інформаційного кластеру – комплексу авторських програм та методичного забезпечення спецкурсів з соціально-педагогічної інноватики, оновлення змісту педагогічної практики на засадах квазіпрофесійного підходу; відтворення реальних професійних ситуацій та фрагментів майбутньої професійної діяльності за допомогою інтерактивних вправ, імітаційних ігор, проєктивних методик, використання інноваційних технологічних ресурсів, засобів медіаосвіти та інформаційно-комунікаційних технологій, генераторів практичних завдань, технології візуалізації ідей, надання студентам можливості підвищення фахового рівня на інноваційних ресурсних інтернет-платформах тощо.

Аналіз даних контрольного зрізу рівня сформованості інноваційно-технологічної готовності майбутніх фахівців, виявив позитивну динаміку змін у студентів ЕГ, що дозволив дійти висновку: реалізація теоретично обґрунтованих та розроблених педагогічних умов підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності є результативною. Доведено, що показники інноваційно-технологічної готовності КГ і ЕГ суттєво відрізняються; зміни, що зафіксовано в ЕГ наприкінці експерименту, є статистично

значущими порівняно з констатувальним етапом педагогічного експерименту, що дозволяє зробити висновок про суттєве просування статистичної більшості студентів з емпірично-емоційного (низького) на інформовано-усвідомлений (середній) та діяльнісно-творчий (високий) рівні.

Викладені положення не вичерпують усіх аспектів досліджуваної проблеми. Перспективним напрямом подальших наукових розвідок вважаємо розробку форм, методів та засобів посилення наступності у підготовці майбутніх соціальних педагогів до впровадження інноваційних технологій у професійній діяльності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Пахомова Л.В. Професійна підготовка майбутніх соціальних педагогів до впровадження інноваційних форм і методів партнерської взаємодії. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя: Психолого-педагогічні науки*. Ніжин, 2016. № 1. С. 214-217.

2. Пахомова Л.В., Клімчук В.А., Рассказова О.І, Рассказова П.І. Розробка інноваційних форм і методів як основа синергії дошкільної, шкільної та позашкільної освіти у питаннях соціального виховання дітей у 20-х –50-х рр. ХХ ст. в Україні. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. VI (71), Issue: 173. 2018, Sept. P. 11–15. (*Index Copernicus*).

3. Пахомова Л.В. Освітня інноватика в соціальній роботі та соціальній педагогіці: технології тренінгу, менторінгу, тьюторінгу та коучінгу. *Інноваційна педагогіка*. Одеса, 2019. Вип. 10. Т. 3. С. 154-157. (*Index Copernicus*) (25.02.2019).

4. Пахомова Л.В., Григоренко В.Л., Шевченко Н.О. Розвиток інклюзивного підходу до організації роботи закладів дошкільної та середньої освіти у контексті освітніх інновацій у підготовці педагогічних кадрів. *Педагогічні науки: збірник наукових праць Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка*. Полтава, 2019. Вип. 73. С. 3-10. (*Index Copernicus*) (28.03.2019).

5. Пахомова Л.В., Анголенко В.В. Підготовка соціальних педагогів до використання інноваційних методів у соціальному вихованні дітей із числа внутрішньо переміщених осіб із проявами посттравматичного стресу. *Post-traumatic stress disorder: adults, children and families in a war situation: International scientific and practical edition*. Vol. III. Warsaw–Kyiv, 2018. P. 102–111.

6. Пахомова Л.В. Зміст професійної готовності майбутніх соціальних педагогів до впровадження інновацій. *Проблеми та перспективи розвитку педагогіки та психології у сучасному суспільстві*: збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 17 серпня 2013 р.). К.: Громадська організація „Київська наукова організація педагогіки та психології”, 2013. С. 70-72.

7. Пахомова Л.В. Спецкурс „Інноваційні технології соціально-педагогічної діяльності” у підготовці соціальних педагогів. *Педагогіка та психологія: актуальні питання взаємодії науки та практики*: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 23 серпня 2013 р.). Харків: Східноукраїнська

організація „Центр педагогічних досліджень”, 2013. С. 9-12.

8. Пахомова Л.В. Інноваційні форми і методи у роботі соціальних педагогів з дітьми і молоддю. *Педагогіка і психологія: перспективні та пріоритетні напрями досліджень*: зб. тез наук. робіт учасників Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 13-14 вересня 2013 р.). Львів: Громадська організація „Львівська педагогічна спільнота”, 2013. С. 108-110.

9. Пахомова Л.В. Інноваційні форми підготовки майбутніх соціальних педагогів до професійної діяльності. *Сучасні проблеми гуманітаризації професійної підготовки майбутніх педагогів*: матеріали Всеукр. наук.-метод. семінару (м. Умань, 26 лютого 2015 р.) / ред. кол. : Бойченко В.В., Кравченко О.О., Ткачук Л.В. Другий випуск. Умань, 2015. С. 27-29.

10. Пахомова Л.В., Демченко В.П. Інноваційні технології і методики формування здоров'язбережувальної поведінки дошкільників. *Розвиток виховної роботи у сучасному вищому навчальному закладі: змістовні домінанти та тенденції*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 22 листопада 2016 р.) / КЗ „Харківська гуманітарно-педагогічна академія” Харківської обл. ради; за заг. ред. Г.Ф. Пономарьової. Харків, 2016. С. 261-263.

11. Пахомова Л.В. Педагогічні інновації у роботі соціального працівника: шляхи та засоби професійної підготовки. *Теоретичні, методичні і практичні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи*: тези доповідей I Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Івано-Франківськ, 26 травня 2016 р.) / ДВНЗ „Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника”. Івано-Франківськ, 2016. С. 98-102.

12. Пахомова Л.В. Зміст професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до впровадження інноваційних форм і методів партнерської взаємодії. *Партнерська взаємодія у системі інститутів соціальної сфери*: зб. матеріалів Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Ніжин, 5-6 травня 2016 р.) / за заг. ред. О. В. Лісовця. Ніжин : Видавництво НДУ імені М. Гоголя, 2016. С. 142-144.

13. Пахомова Л.В., Тарасенко Н.В. Флеш-моб как инновационный метод работы социального педагога по формированию здорового образа жизни детей и молодежи. *Формирование профессиональной компетентности социальных педагогов и социальных работников: проблемы, тенденции, перспективы* : материалы Междунар. науч.-практ. конф. (г. Мозырь, Республика Беларусь, 24 марта 2016 г.) / Учреждение образования „Мозырский государственный педагогический университет им. И. П. Шамякина”. Мозырь, 2016. С. 109-110.

14. Пахомова Л.В., Рассказова О.І., Анголенко В.В. Гендерний відкритий університет – інноваційна форма освіти професійної молоді. *Гендер. Екологія. Здоров'я* : матеріали VI Міжнар. наук. практ. конф. (м. Харків, 18-19 квітня 2019 р.) / Харківський національний медичний університет. Харків: ХНМУ, 2019. С. 41-42.

15. Пахомова Л.В. Формування інноваційного мислення студентів – майбутніх соціальних педагогів: можливості сучасних освітніх форм і методів навчання. *Інноваційні наукові дослідження у сфері педагогічних та психологічних*

наук: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 3-4 травня 2019 р.) / Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського. Київ: ТНУ імені В. І. Вернадського, 2019. С. 138-139.

Пахомова Л. В. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.05 – соціальна педагогіка. – Державний заклад „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”. Старобільськ, 2020.

На підставі аналізу наукової літератури розкрито ступінь дослідженості проблеми підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності; схарактеризовано сутність і види інноваційних технологій професійної діяльності соціального педагога; розкрито стан підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності з урахуванням критеріїв і показників сформованості інноваційно-технологічної готовності. Теоретично обґрунтовано та розроблено педагогічні умови підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності та експериментально перевірено їхню ефективність.

Ключові слова: майбутні соціальні педагоги, інноваційні технології, професійна діяльність, підготовка майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій, інноваційно-технологічна готовність, педагогічні умови підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій.

Пахомова Л. В. Подготовка будущих социальных педагогов к использованию инновационных технологий в профессиональной деятельности. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.05 – социальная педагогика. – Государственное учреждение „Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко”. Старобельск, 2020.

В диссертации исследован процесс подготовки будущих социальных педагогов к использованию инновационных технологий в профессиональной деятельности. Изучена подготовка будущих социальных педагогов к использованию инновационных технологий в профессиональной деятельности как научная проблема; определены суть и виды инновационных технологий в профессиональной деятельности социального педагога. В рамках анализа состояния подготовки будущих социальных педагогов в системе высшего образования к использованию инновационных технологий в профессиональной деятельности осуществлено эмпирическое исследование по разработанным

критериям, уровням и показателям. Раскрыто понятие „инновация”, „инновационная технология социально-педагогической деятельности”, „подготовка будущих социальных педагогов к использованию инновационных технологий в профессиональной деятельности”. Теоретически обоснованы, содержательно разработаны педагогические условия подготовки будущих социальных педагогов к использованию инновационных технологий в профессиональной деятельности, охарактеризован процесс внедрения разработанных педагогических условий в образовательный процесс высших учебных заведений и экспериментально проверена их результативность.

Ключевые слова: будущие социальные педагоги, инновационные технологии, профессиональная деятельность, подготовка будущих социальных педагогов к использованию инновационных технологий, инновационно-технологическая готовность, педагогические условия подготовки будущих социальных педагогов к использованию инновационных технологий.

Pakhomova L. V. Training of future social educators for the use of innovative technologies in professional activities. – Qualification scientific work as a manuscript.

Thesis for a degree of candidate of pedagogical sciences in specialty 13.00.05 – social pedagogics. – State institution „Lugansk National Taras Shevchenko University”. Starobilsk, 2020.

The dissertation deals with the process of training future social educators to use innovative technologies in their professional activities. The training of future social educators to use innovative technologies in professional activity as a scientific problem has been studied; the essence and types of innovative technologies in the professional activity of the social teacher are determined. In the framework of the analysis of the state of training of future social educators in the higher education system for the use of innovative technologies in their professional activity, an empirical study was conducted according to the developed criteria, levels and indicators. The concepts of „innovation”, „innovative technology of social and pedagogical activity”, „training of future social educators for the use of innovative technologies in professional activity” are revealed. The pedagogical conditions of training of future social pedagogues for the use of innovative technologies in professional activity are theoretically substantiated, the process of introduction of the developed pedagogical conditions in the educational process of institutions of higher education is characterized, and their effectiveness is experimentally tested.

Keywords: future social pedagogues, innovative technologies, professional activity, training of future social pedagogues for the use of innovative technologies, innovative-technological readiness, pedagogical conditions of training of future social pedagogues for the use of innovative technologies.